

příslušnosti a na místo ní nabytí česko-slovenské státní občanství; nýbrž znamená zároveň zákaz pro německé státní příslušníky, kteří se jimi stejným způsobem stali od 10. října 1938, pokud jsou německé národnosti, aby učinili totéž. A přináležejí přirozeně v první řadě německé říši dohlédati, aby tento zákaz byl zachováván jejími vlastními státními příslušníky. Proto by musilo logicky býti předpokladem pro opci osvědčení úřadu německé říše, že optant jest podle německého práva osobou, která není dotčena zákazem optovati pro ČSR. A jestliže k opčnímu prohlášení jest připojeno osvědčení německého úřadu, že dotyčná osoba jest německé státní příslušnosti a neněmecké národnosti, pak úřad onoho státu pro který se optuje, nemůže toto prohlášení odmítnouti s odůvodněním, že optant jest (proti názoru německého úřadu) podle česko-slovenského názoru německé národnosti; rovněž tak není úřad oprávněn přijmouti opční prohlášení, jestliže německý úřad podal prohlášení, že optant jest německé národnosti.

Opce má za následek nejen nabytí nové, nýbrž i pozbytí oné státní příslušnosti, kterou optant dosud měl; nejen přijetí do státního svazku jed-

noho státu, nýbrž i propuštění z druhého.

Nehledě k jiným námitkám není tedy možné, aby česko-slovenský úřad vykládal pojem neněmecké národnosti dle § 3 jinak než úřady německé říše, při čemž nezáleží na tom, zda tak činí, používaje § 4, kde jde o nabytí německé státní příslušnosti, nebo zda tak činí v případě § 3, kde jde o pozbytí německé státní příslušnosti.

Tak jako v § 2 patří případy odst. 1 a 2 dohromady a tvoří jednotnou skupinu, kterou jest jednotně posuzovati, právě tak patří dohromady §§ 3 a 4, protože zásadně upravují právní instituci opce, a to zásadně jednotně, pokud nejsou výslovně stanoveny odchylky.

Jestliže není shody, jest použití ustanovení § 13.

Tato nutnost je dána již tím, že veřejně, v rozhodnutích, ve výzvách k optantům atd. a také již v rozhodnutích úřadů, které mají dle § 3 přijímati opci, jest zastáván názor, že pro výklad pojmu německé nebo neněmecké národnosti není směrodatný německý, nýbrž česko-slovenský právní názor, a že se k úředním prohlášením německých úřadů, kterými se potvrzují relevantní okolnosti podle německého právního názoru, nepřihlíží jako k bezvýznamným a nerozhodujícím.

Emil Margulies.

Literatura.

Emil Hácha, *president č.-sl. republiky, právník a státník*, str. 45, 1938.

Nakladatelství Orbis věnovalo svým přátelům a příznivcům, jako soukromý a neprodejný tisk k novému roku 1939 krásnou publikaci o presidentu Dr. Emilu Háchovi, právníku a státníkovi, kterou uspořádal advokát Dr. B. Palkovský. Jako předmluvu použil Dr. Palkovský svého článku, uveřejněného v *Přítomnosti*, roč. 1938, str. 759 a n. pod titulem: *Třetí prezident republiky, jeho názory podle citátů z jeho prací*. Dr. Palkovský dobře charakterisuje Dra Háchu, jako zcela moder-

ního právníka, u něhož není rozporu mezi právem a spravedlností, výstižně poukazuje na to, že Dr. Hácha dovedl naléztí pro velmi komplikované problémy jasná slova, takže věc učinil každému srozumitelnou. *President Hácha* nebyl nikdy přitelem překotných změn, neboť s každým dobrým zákonem se dá dlouho vystačit, každý se dá doplniti tvorbou nového práva, které vyplní mezery (str. 7). Dr. Emil Hácha, jest opravdu vynikajícím znalcem anglického práva, jeho nejoblíbenějším pramenem jsou hlavně nálezy anglických soudů, čímž se přiblížil k anglickému životu víc než kdokoliv jiný (str. 6). — Vlastním ob-

sahem publikace jsou výňatky z právnických prací Dra Háchy: o nejev. správním soudě (Dr. Hácha vysoce cení bývalý rakouský tribunál, jenž byl vzorem nejev. správnímu soudu československému a výstižně uvádí: »Význam judikatury nejev. správního soudu spočívá v její nestrannosti a uznání slušné odborné kvalité«), zákon a soudce, demokracie a její nepřátelé, o zestraničtělém úřednictvu, soudnictví ochranou demokracie (zde Dr. Hácha skvěle charakterizuje sovětské zřízení, kde nemůže pro správní justici býti již proto místo, poněvadž bolševismus odstranil tradiční dělbou mocí a tím i hierarchii norem, t. j. rozdíl mezi »zákonem« a normami nižšího řádu, jakými jsou nařízení a individuální správní akt, takže není vůbec možno správu měřiti normou vyššího řádu, zejména »zákonem«; důsledně nemohl bolševismus uznati soudcovskou nezávislost a učinil ze soudce pouhého justičního úředníka), taktí a rozumná správa, požadavek spravedlnosti, čl. recepce rakouského správního soudnictví. Škoda, že při těchto výšecích vydavatel neuvádí přesně prameny (články), z nichž jednotlivá pojednání vyňal. Obsírnějším výňatkem ze známého nálezu nejev. správního soudu o právní povaze university, kterýžto nález je dílem Dra Háchy, je tato sličná publikace ukončena.

Koblížek.

Dr. Alexander Bergmann: **Internationales Ehe- und Kindschaftsrecht**, vyšlo nákladem Verlag für Standesamtswesen, G. m. b. H., Berlín.

Dílo vychází již v druhém vydání, a to podle stavu k srpnu 1938. Případné vývojové změny v jednotlivých zemích budou podány v dodatcích. Obsáhlá a mnohdy velmi rozptýlená látka jest zpracována tak, že autor podává podle možnosti text jednotlivých zákonů v souvislosti. Jest rozčleněna tak, že nejprve jsou uvedeny předběžné poznámky, potom text zákona. V předběžných poznámkách informuje autor nejprve o povšechných právních zásadách toho kterého státu, potom o případných mezistátních úmluvách a pod., potom o právu státního občanství (reprodukcí příslušných zákonů), a posléze podává zhuštěný přehled o platném právu manželském a rodinném. Manželské právo majetkové bylo úmyslně z pojednání vyňato, rovněž tak nábožensko-právní předpis, které však jsou částečně zřejmy z oddílu týkajícího se práva Vatikánského města. Tímto způsobem jest projednán právní stav všech evropských států včetně SSSR a Turecka i včetně nejmenších stá-

tů jako Liechtenšteinsko, Monako a pod. Oddíl o Československu má 24 stran, mimo přehled o povšechném právním stavu, zákon o státní příslušnosti a domovském právu v plném znění a mimo zhuštěný výklad o platném právu manželském a rodinném, jest v něm zdůrazniti zejména i hojně použití judikatury nejvyššího soudu a to nejen nejvyššího soudu v Brně, ale i říšského soudu v Lipsku (zejména zásadní rozhodnutí Říšského soudu v Lipsku ze 6. dubna 1936). Dílo, v němž mohlo býti použito i bohatého neuveřejněného dosud materiálu říšského ministra spravedlnosti v Berlíně, jakož i německých zahraničních zastupitelstev, jest jedním z nejvýznamnějších a nejpozoruhodnějších zpracování příslušné látky.

František Oswald.

Poplatkový ekvivalent.

a) Z dosavadní literatury k poplatkovému ekvivalentu jest upozorniti na komentář *Loew, Das. Öster. Gebührenäquivalent*, Manz 1911, na text zákona doprovázený bohatě judikaturou v komentáři *Heller-Lappert-Čakrt, Poplatkové zákony, II.*, str. 352 a násl., Linhart 1936, a na výklady v »*Nástěnu zvláštní části práva poplatkového*« od Blattnera a Siblíka, J. Otto 1936, str. 49 a násl.

V Komentáři *Siblík-Žofka, Poplatkový ekvivalent*, V. Linhart 1938, v oddílu druhém a třetím jest uveřejněno a komentováno rovněž právo platné v zemích České a Moravsko-slezské do 31. prosince 1940 a v zemích Slovenské a Podkarpatoruské do 31. prosince 1937.

Stuchel ve svém »*Gebührenhandbuch*« se obírá starými předpisy o poplatkovém ekvivalentu na str. 295 a násl. a poukazuje na bohatou sbírku judikatury k tomu uveřejněnou v *Prager Archivu* 2/1931.

b) Nový zákon o poplatkovém ekvivalentu č. 76/1938 a prováděcí nařízení k němu č. 115/1938 platí v zemích České a Moravsko-slezské od 1. ledna 1941 a v zemích Slovenské a Podkarpatoruské od 1. ledna 1938. Komentáře jím se obírající jsou tyto:

1. Nejobsírnější jest komentář *Siblík-Žofka »Poplatkový ekvivalent«*, V. Linhart 1938, 266 stran malého formátu, který v prvním oddílu obsahuje a komentuje text nové úpravy, v druhém a třetím oddílu otiskuje úpravu starou.

2. Velmi stručný, ale přehledný jest také komentář *Novotného, Poplatkový ekvivalent*«, Kompas 1938, 100 stran malého formátu.

3. V *Právu československém* 3/V z 2. listop. 1938 byl otištěn text zákona i prováděcího nařízení pod názvem »*Nový zákon o poplatkovém ekvivalentu*« s komentářem Heimovým. *Prager Archiv* otiskl text zákona s parlamentními materiáliemi na str. 609 a násl., sešit 8/XX z 5. května 1938, a text prováděcího nařízení spolu s poznámkami *Heimovými* na str. 769 a násl. v sešitě 10/XX z 24. června 1938. I v *Právu československém* i v *Prager Archivu* jsou Heimovy výklady totožné.

4. Po stránce interního provádění jest poukázati na »*Předpis o formálním řízení, účtování a kontrole poplatkového ekvivalentu na Slovensku a Podkarpatské Rusi*«, vydaný jako návod min. fin. výnosem z 28. července 1938, č. j. 97000/38-V/16, příl. k *Věstníku min. fin.* č. 7—8/1938.

Ze všech nových komentářů jest zřejmo, že autoři se nezastavili u velmi lákavé úlohy, podati praxi přesný a spolehlivý návod, opřený o teorii i judikaturu, *kdy ta která* »výdělková společnost, jejíž účastníkům přísluší podíl na kmenovém jmění společném«, povinnosti poplatkového ekvivalentu podléhá a *kdy nikoli*.

Blattner-Siblík a Stuchel pro sazební položku 57/106 B, e, č. 2, odkazují příliš letmo na to, co sporadicky vyslovila judikatura, aniž by však podstatné znaky vybrali.

Heim zdůrazňuje rozdíl mezi dřívějším zněním sazební položky 57/106 B, e, č. 2 (»*Anteil an dem Hauptstamm des gemeinschaftlichen Vermögens*«) a mezi zněním § 1, odst. 3 zák. č. 76/1938 (»*podíl na kmenovém jmění společném*«). Také on, ačkoliv jeho výklady v předmluvě svědčí o tom, že si byl problému vědom, se omezuje na konstatování: »že u společnosti akciové, u společnosti s ručením obmezeným a u výdělkových a hospodářských družstev není kmenové jmění společné ve spoluvlastnictví účastníků, uznává se nyní obecně; co do *společnosti veřejné a komanditní* jest v teorii nejednotnost«. Tato nejednotnost týká se ovšem jen hlediska

práva soukromého (zda veřejná obchodní společnost jest societou nebo korporací). Pro právo finanční jest rozhodné znění prováděcího nařízení čl. I., odst. 2: »*Podíly na kmenovém jmění společném rozumějí se jen takové podíly, které za trvání společenství mohou býti jednotlivými členy volně převedeny na osoby jiné a jsou určeny vzhledem k celku*«.

Heim v předmluvě podotýká:

»Vedle právní dvojakosti *územní* o prvním období vyměřovacím může dojíti dokonce i k právní dvojakosti *během téhož vyměřovacího období* v téže území, a to na Slovensku a Podkarpatské Rusi, když tam v případech dodatečně (po roce 1940) projednávaných (vznik ekviv. povinnosti po roce 1940) bude používáno již nových předpisů v uvedených materiích (kapitalisace, promlčení, trestnosti atd.). Ale nejen očekávané a pro obor poplatkového ekvivalentu supletorně důležité nové zákonodárství, jehož obsah leží v lůně budoucnosti, nýbrž též judikatura, které nyní přísluší zvýšený význam, může způsobiti konsekvence, které dále ohrozí právní jednotu. *Když na př. nejvyšší správní soud uzná, že obchodní společnost, která má býti dle úmyslu zákonodárce zahrnuta pod § 1, odst. 3, nespadá pod toto ustanovení, třeba proto, že její členové nemají podíl na společném jmění, po případě, že podíly durante societate nejsou volně přenositelné nebo určené kvotami, bude moci finanční správa po př. zákonodárství ale spoň do konce roku 1940 situaci zachrániti pro zemi Českou a Moravskoslezskou pozměněním zde ještě neúčinného zákona; sotva však se jí to podaří pro zemi Slovenskou a Podkarpatoruskou.*«

Stejně jest důležitá poznámka Heimova:

»A ještě jeden pramen právní dvojivosti: § 22 zákona. Tento paragraf určuje, že *vyměření ekvivalentu pro jeden a týž subjekt může příslušetí dvěma úřadům* a že od těchto zcela samostatně může býti provedeno. V tom je nebezpečí neblahého důsledku, že jeden úřad (na př. slovenský) prohlásí subjekt za ekvivalentu podléhající, druhý úřad (zde sídlící za ekvivalentu prostý, a pak mohou tato odporující si rozhodnutí, potvrzena dokonce svými rekursními instancemi (neboť tyto jsou rovněž rozdílné), vejíti v právní moc. Zajímavé jsou důsledky odst. 2. § 22, pokud se jedná o movité jmění cizozemských sub-

jektů. Jestliže se toto jmění nacházelo v historických zemích a bylo později, ale před 1. lednem 1938, převedeno na Slovensko, hrozí mu za dobu od r. 1938 do r. 1940 dvojitá zpoplatnění. Naopak, jestliže bylo jmění na Slovensku, a bylo odtud před 1. lednem 1938 přemístěno do historických zemí, unikne zpoplatnění poplatkovým ekvivalentem za dobu od r. 1938 do r. 1940, a bude-li jmění toto zase před 1. lednem 1941 zpět převedeno na Slovensko, i za dobu od r. 1941 do r. 1950.«

Mnohem obsírnější komentář Siblík-Žofka na str. 40 a 41 jest stejně kusý:

»Odst. 3 § 1 zahrnuje *společnosti výdělkové*, jejichž charakter zároveň vysvětluje tím, že jsou to takové společnosti, jejichž účastníkům přísluší podíl na kmenovém jmění společném. Čl. I. prov. nařízení uvádí že to *musí býti takový podíl*, který by účastníci mohli za trvání společnosti *volně převést*. Těmito podíly musí býti kmenové jmění vyčerpáno. Nestačí pouhý obligační nárok na částku peněžitou bez ohledu na celkové jmění určenou, který by měl býti z tohoto jmění uspokojen. Nezáleží na tom, zda společnost je právnickou osobou či nic (čl. I. prov. nař.). Při takto pojímané široké definici výdělkových společností spadají sem výdělková a hospodářská společenstva (družstva) podle zák. č. 70/1873 ř. z. a zák. čl. XXXVII/1875 a XXIII/1898; zákon je však přesto výslovně uvádí.

Tyto výdělkové společnosti platí poplatkový ekvivalent jen z tuzemského jmění nemovitého a to ročně sazbou 0.3%.

Jde tu tedy zejména o akciové společnosti, společnosti komanditní na akcie, těžírstva, právovárečná měšťanstva, společnosti s r. o. a *veřejné obchodní společnosti, kteréžto poslední dosud na Slovensku a Podk. Rusi poplatkovému ekvivalentu podrobeny nebyly*. Stejně bylo by sem zahrnouti i *společnosti podle obč. zákoníka*, shora již zmíněná společenstva (družstva) a konečně okresní hospodářské záložny v Čechách podle zákona č. 128/1924 Sb. z. a n., kontribuční záložny a kontribuční fondy, zřízené z bývalých kontribučních fondů obilních a peněžních«.

Upozorňujeme na to, že z judikatury (na př. Budw. 11839/1918, kde vysloveno, že komanditní společnost s pouze jedním komplementářem, která má trvati i po smrti komple-

mentáře a býti provozována dřívějším tichým společníkem jako společníkem veřejným, *podléhá* poplatkovému ekvivalentu), dá se vyvoditi celá řada zásad umožňujících vypracovati přehled případů, kdy veřejné obchodní společnosti, komanditní společnosti a společnosti podle práva občanského, poplatkovému ekvivalentu podléhají a kdy nikoli.

Uvažujeme-li, že i dnes podle prováděcího nařízení rozhoduje *volná převoditelnost* podílů na společném jmění kmenovém (dříve na hlavním kmenu společenského jmění), vidíme, že při sepisování společenských smluv jest zapotřebí vždycky pamatovati i na otázku poplat. ekvivalentu a že mnohdy vhodnou stylisací společen. smluv se společníci poplatkovému ekvivalentu vyhnou, i když mají nemovitě jmění. Zde jest upozorniti i na judikát Boh. 5786/31, podle něhož reality, které jsou vneseny do veřejné obchodní společnosti, podléhají poplatkovému ekvivalentu, i když zůstaly knihovně připsány společníkům, a když ideální podíly byly za decenia převedeny na jiné společníky (kteroužto konstrukci právem zavrhuje Heim), a na čl. 90 obch. zák.

Čekáme tedy ještě na takovou práci, která by praktickým právníkům podala podrobný a spolehlivý návod, kdy jde o poplatkovou povinnost v případě § 1, odst. 3 zák. č. 76/1938 a kdy nikoli. Takového podrobného sestavení praxe nutně potřebuje. Vždyť všechny dosavadní komentáře dávají příliš mnoho volného prostoru pro praktika v nich hledajícího, pokud jde o tyto otázky.

Vzorce (pro praxi též důležité) má jednak komentář Siblík-Žofka (vyplněné), jednak komentář Novotný (nevyplněné, avšak s návodem pro vyplnění).

Pužman.